Nr 88.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om tillägg till 54 § lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet; given Stockholms slott den 13 februari 1931.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen antaga härvid fogade förslag till lag om tillägg till 54 § lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ola Jeppsson.

Förslag
till
Lag

om tillägg till 54 § lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Härigenom förordnas, att till 54 § lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, vilket lagrum ändrats genom lag den 20 juni 1905 (nr 34 sid. 1), skola fogas ett femte, ett sjätte och ett sjunde stycke, så lydande:

Ledamot av vägstyrelse ävensom revisor äga för deltagande i sammanträde eller förrättning i väghållningsdistriktets angelägenhet ur vägkassan åtnjuta gottgörelse i form av dagarvode med skäligt belopp, som av vägstämman bestämmes. Arvodet må icke sättas högre än till tolv kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag. Vid resa för sammanträde eller förrättning, som nu sagts, utgår ur vägkassan enligt av vägstämman fastställda grunder tillika rese- och traktamentsersättning med högst vad som på grund av allmänna resereglementet utgår till vägingenjör. För dag, då dagarvode åtnjutes, må likväl ej beräknas traktamentsersättning.

Jämte gottgörelse, som avses i femte stycket, samt ersättning för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, som för väghållningsdistriktets räkning påkallas vid uppdragets fullgörande, må efter vägstämmans bestämmande för med uppdraget förenat besvär utgå årsarvode till sådan ledamot av vägstyrelsen, som utsetts till ordförande, sekreterare, räkenskapsförare, kassaförvaltare eller innehavare av annan motsvarande befattning inom styrelsen, så ock till revisor. Arvodet skall till beloppet bestämmas för ett år i sänder och må icke överstiga vad på grund av göromålens omfattning och art kan anses skäligt, ej heller bestämmas med hänsyn till den inkomst av tjänst, yrke eller näring, som uppdragets innehavare genom dess fullgörande går förlustig. Ersättningen för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter må bestämmas att utgå med visst belopp för år, vilket belopp icke må överstiga vad skäligt är med hänsyn till beräkneliga utgifter av nämnda art.

För att vinna bindande kraft skall vägstämmas beslut angående arvode, varom i sjätte stycket förmäles, underställas Konungens befallningshavandes prövning, därvid Konungens befallningshavande, såframt det beslutade beloppet överstiger vad som kan anses skäligt, äger fastställa arvodet att utgå med visst lägre belopp.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1932. Vägstämma skall dock under år 1931 enligt denna lag bestämma dagarvodes belopp samt grunder för beräkning av rese- och traktamentsersättning. Fattar vägstämma under år 1931 beslut om årsarvode, skall i fråga om beslutet gälla vad i sjätte och sjunde styckena sägs.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 januari 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Jeppsson:

I sin berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 meddelade *riksdagens år 1929 församlade revisorer*, att de företagit en undersökning rörande vägdistriktens förvaltningskostnader. Därvid hade med ledning av de sammandrag i fråga om vägunderhållskostnaderna för år 1928, som överlämnats till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen av de av styrelsen enligt då gällande bestämmelse förordnade sakkunniga för beräkningen av det belopp, varå statsbidrag till vägunderhållet skulle utgå, upprättats en sammanställning, angivande länsvis dels den godkända totala underhållskostnaden, dels ock den godkända förvaltningskostnaden. Vidare hade revisorerna från ett tiotal vägdistrikt inom skilda län infordrat 1928 års räkenskaper, vilka sedermera inom revisionen ägnats granskning.

Efter att hava i korthet redogjort för då gällande bestämmelser angående statsbidrag till såväl vägunderhåll som byggande eller förbättring av väg framhöllo revisorerna att, räknat efter dåvarande norm av 55 procent underhållsbidrag av statsmedel, statens andel i vägstyrelsernas förvaltningskostnader uppginge till över en miljon kronor under 1928. Lades härtill förvaltningskostnaderna för nybyggnads- och vägförbättringsföretag, stege denna statens kostnad till omkring 1¼ miljon kronor.

Revisorerna framhöllo i detta sammanhang vidare att, medan rätten att inom det kommunala arbetet tillgodoräkna sig arvoden eller annan gottgörelse vore mycket strängt avgränsad, motsvarande befogenhet vad vägstyrelserna beträffade vore så gott som helt oreglerad. De tillämpade normerna syntes också vara ytterst skiftande, vilket belystes av den inom revisionen utförda statistiska undersökningen.

Härom anförde revisorerna närmare följande:

Medan exempelvis inom Kristianstads, Malmöhus och Hallands län ifrågavarande förvaltningskostnader under 1928 utgjort respektive 2.5, 3.8 och 3.9 procent av underhållskostnaderna, uppvisa Uppsala, Södermanlands, Kalmar, Göteborgs och Bohus samt Västmanlands län en så hög procentsats som närmare 10 procent. Skiljaktigheterna äro än mer påfallande beträffande de sär-

skilda vägdistrikten. Medan exempelvis inom ett vägdistrikt med en vägunderhållskostnad av cirka 12,000 kronor allenast redovisats förvaltningskostnader med 90 kronor eller mindre än 1 procent, hava inom ett annat vägdistrikt inom samma län förvaltningskostnaderna uppgått till 5,784 kronor och den egentliga vägunderhållskostnaden till något över 30,000 kronor, vilket alltså ger en förvaltningskostnad av cirka 19 procent. I vissa fall torde förvaltningskostnadernas höga belopp dock kunna förklaras som ett tillfälligt förhållande, beroende på vissa engångsutgifter i samband med övergången från naturaunderhåll till underhåll genom vägkassan. Revisorerna hava ock ansett sig kunna göra den iakttagelsen att förvaltningskostnadernas växlande proportion ej är beroende på distriktens storlek. Sålunda har i vissa fall kunnat för små vägdistrikt antecknas en förhållandevis låg förvaltningskostnad, under det att inom vissa större vägdistrikt denna ställt sig mycket hög.

Beträffande den inom revisionen verkställda granskningen av vissa vägdistrikts räkenskaper anmärkte revisorerna, att räkenskaperna i vissa fall ej varit förda med den fullständighet och reda, som numera i allmänhet krävdes i såväl offentlig som enskild förvaltning. Verifikationerna hade ej sällan varit så summariska och ofullständiga, att tillräcklig vägledning ej lämnats för bedömande av utgiftens skälighet. Detta hade gällt ej minst beträffande arvoden och reseersättningar.

I fråga om arvoden och övriga ersättningar till vägstyrelseledamöter yttrade revisorerna härefter:

Det ofta nog ganska tidskrävande arbete, som utföres inom vägstyrelserna av ordförande och ledamöter, torde alltjämt i stor utsträckning ske mot den tämligen obetydliga gottgörelse, som måttligt tilltagna dagarvoden och resekostnadsersättningar kunna utgöra, allt i överensstämmelse med den eljest inom det kommunala livet tillämpade praxis. Å andra sidan har vid revisorernas granskning uppmärksammats fall, då en vägstyrelses ordförande, som vid sin sida haft såväl vägmästare som särskilt avlönad räkenskapsförare, uppburit förutom dagtraktamenten vid sammanträden och förrättningar ett årsarvode av skiftande belopp. Liknande årsarvoden ha också plägat utgå även till vägstyrelsens övriga ledamöter samt revisorer och siffergranskare.

Här omförmälda ersättning avser det mera normala arbetet inom vägdistriktet. För pågående större förbättrings- och nybyggnadsarbeten ha ifrågavarande personer därutöver kunnat tillgodoräkna sig särskilda arvoden på grund av ledamotskap i den arbetsdirektion eller särskilda förvaltning, som handhaft detta arbete. Sistnämnda arvoden hava utgått vid sidan av den gottgörelse för utfört kontrollarbete, som åvilar vägkonsulenten eller väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänsteman.

Revisorerna förklarade sig hava funnit bristen på normerande allmänna bestämmelser vara påtaglig i all synnerhet i fråga om rese- och traktamentsersättning. Till belysande härav omnämnde revisorerna, att traktamentsersättning enligt vad revisorerna funnit i många fall varit begränsad till 8 kronor för dag, medan den i andra av revisorerna uppmärksammade fall utgått med 15—25 kronor för dag.

Revisorerna anförde vidare, att missbruk av den nuvarande fria rätten att tillgodoräkna sig gottgörelse för arbetet inom vägstyrelse visserligen kunde påtalas vid den granskning, som skedde av dels vägdistriktets revisorer och dels vederbörande statliga räkenskapsgranskare, men att det kunde

betvivlas, om genom en dylik efterkontroll kunde vinnas tillräcklig trygghet för att ifrågavarande gottgörelse hölles inom skäliga gränser. Med hänsyn till det stora statsbidrag, som numera utginge, kunde man ej heller räkna med omtanken om vägdistriktets egen ekonomi som en återhållande faktor i samma utsträckning som tidigare. Vad som vid undersökningen framkommit visade enligt revisorernas mening hän på behovet av närmare normer för arvodens och övriga ersättningars bestämmande. Enhetliga grunder erfordrades rörande rätten till rese- och traktamentsersättningar samt dagarvoden. För det fall att särskilda årsarvoden ansåges böra utgå till ordförande eller annan ledamot av vägstyrelse eller till revisor, borde dessa arvoden till sin storlek fastställas av vägstämma samt beslutet härom underställas länsstyrelse för godkännande.

Revisorerna framhöllo slutligen lämpligheten av att eventuella anmärkningar och erinringar, framkomna vid den årliga statliga granskning av vägdistriktens räkenskaper, som utgör förutsättning för statsbidrags erhållande, delgåves vägstämma.

I avgivna *utlåtanden över statsrevisorernas anmärkningar* i nu berörda hänseende förordade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ävensom länsstyrelserna i samtliga län åtgärder till vinnande av större ordning och enhetlighet i fråga om vägdistriktens förvaltningskostnader.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhöll i detta sammanhang i sitt utlåtande vissa brister i bokföringen. Härom yttrade styrelsen följande:

Den av statsrevisorerna framhållna stora olikheten i förvaltningskostnader de olika vägdistrikten emellan kan visserligen bero på av revisorerna framhållna stora skiljaktigheter i debiterade arvoden, traktamenten och reseersättningar men torde enligt styrelsens mening i än högre grad bero på osäkerhet i bokföringen, i det att i vissa vägkassor vägmästares avlöning m. fl. utgifter för tillsyn och ledning av byggnads- och underhållsarbeten bokföras å förvaltningskonto i stället för att, såsom i andra vägkassor rätteligen sker, dessa kostnader föras å respektive byggnads- och underhållskonton. Då även andra och ännu större ojämnheter enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens erfarenhet förekomma i vägkassornas bokföring särskilt i avseende å särskiljandet av byggnads- och underhållskostnader, har styrelsen haft sin uppmärksamhet riktad på behovet av tydligare anvisningar härom samt av en förenklad och förbättrad bokföring, för vilket ändamål inom styrelsen redan i oktober 1927 utarbetats förslag, vilka förslag äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning. I den mån så är möjligt synas statsrevisorernas erinringar böra föranleda tillägg i dessa styrelsens förslag, men torde övriga statsrevisorernas erinringar och förslag böra tillgodogöras vid utarbetande av förslag till ny väglag.

I skrivelse (nr 175) i anledning av statsrevisorernas berättelse uttalade *1930 års riksdag*, att riksdagen funnit vad revisorerna anfört beträffande saknaden av enhetliga grunder för bestämmande av arvoden och övriga ersättningar inom vägstyrelserna vara värt beaktande. Enligt riksdagens mening borde åtgärder snarast vidtagas för vinnande av bättre ordning i fråga om vägdistriktens förvaltningskostnader. Även vad revisorerna i övrigt i detta sammanhang föreslagit hade riksdagen ansett böra upptagas till närmare be-

handling. Riksdagen ansåge, att förevarande frågor borde utan samband med den påbörjade utredningen rörande ny väglagstiftning bliva föremål för Kungl. Maj:ts övervägande.

På grund av det anförda anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för vinnande av större ordning och enhetlighet i fråga om vägdistriktens förvaltningskostnader.

Sedan Kungl. Maj:t anbefallt *1929 års vägsakkunniga* att verkställa utredning och inkomma med förslag i de av riksdagen angivna hänseendena, hava de sakkunniga den 12 augusti 1930 avgivit utlåtande med förslag i ämnet.

Efter redogörelse för vad i saken förekommit samt efter att hava i korthet omnämnt det huvudsakliga innehållet i gällande bestämmelser angående förandet av vägdistriktens räkenskaper samt beräkningen av statsbidrag till kostnaderna för väghållningen, förvaltningskostnaderna däri inbegripna, hava de sakkunniga till en början uttalat sig i anledning av statsrevisorernas anmärkningar mot räkenskapernas förande. I detta sammanhang hava de sakkunniga yttrat följande:

Att genom av Kungl. Maj:t utfärdad kungörelse mera detaljerat än vad redan skett fastställa, huru vägkassans olika utgifter skola bokföras, torde, så mångskiftande som dessa utgifter äro, icke lämpligen kunna ske. Med den befogenhet, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen enligt gällande bestämmelser har, lärer det tillkomma styrelsen att, om så erfordras, genom cirkulär till vägstyrelserna lämna ytterligare detaljföreskrifter angående räkenskapernas förande. Om tvekan skulle råda, huru en viss post skall föras, torde det vidare ankomma på styrelsen att på framställning från vederbörande lämna uppgift härom. Det av statsrevisorerna påtalade förhållandet, att vägdistriktens räkenskaper i vissa fall icke förts med nödig fullständighet och reda, lärer till stor del hava berott på bristande omsorg eller förmåga hos vederbörande räkenskapsförare. Med det nu sagda hava de sakkunniga likväl icke velat giva uttryck åt den uppfattningen, att nu gällande bestämmelser ifråga om vägdistriktens bokföring skulle vara så ändamålsenliga och tydliga, att desamma icke behöva i vissa avseenden omarbetas. Då emellertid den till de sakkunniga nu hänskjutna frågan närmast avser vägdistriktens förvaltningskostnader, hava de sakkunniga icke ansett sig böra i detta sammanhang till mera ingående behandling upptaga spörsmålet om det inom vägdistrikten tillämpade bokföringssystemet i dess helhet. Vad angår förvaltningskostnadernas bokförande hava de sakkunniga tagit i övervägande lämpligheten av en eventuell föreskrift att all förvaltningskostnad — alltså jämväl sådan, som avser byggande av väg — skall bokföras såsom underhållskostnad, detta för vinnande av större överskådlighet och bättre kontroll. Även om vissa fördelar skulle vinnas genom en dylik ändrad bokföring, anse de sakkunniga sig likväl icke för närvarande böra förorda någon bestämmelse därom. En sådan skulle nämligen förutsätta en ändring av stadgandet i 60 § väglagen att vid beräknandet av statsbidraget till underhållet i kostnaden för detta skall inbegripas all förvaltningskostnad, som icke uppenbarligen avser byggande av väg. De sakkunniga anse emellertid, att partiella ändringar av väglagen i avvaktan på revidering av lagen i dess helhet böra i möjligaste mån undvikas.

Angående behovet av normerande bestämmelser i fråga om arvoden och övriga ersättningar till vägstyrelseledamöter och vägdistriktens revisorer

hava de sakkunniga förklarat sig dela statsrevisorernas åsikt. De sakkunniga hava uttalat som sin mening, att årsarvoden böra bestämmas av vägstämma samt dennas beslut härutinnan underställas länsstyrelsens prövning och fastställelse. Vidare hava de sakkunniga förklarat sig anse, att rese- och traktamentsersättning bör utgå efter i huvudsak samma beräkningsgrund, som för klass II C i allmänna resereglementet finnes angiven, samt att rätten till dylik ersättning icke bör göras beroende av beslut av vägstämma.

Enligt de sakkunnigas mening bör den blivande väglagen innehålla bestämmelser om nu ifrågakomna arvoden och övriga ersättningar, varemot de sakkunniga icke funnit tillräckligt starka skäl för att i avvaktan på tillkomsten av nämnda lag nu införa dylika bestämmelser i gällande väglag. Vad angår rese- och traktamentsersättning hava de sakkunniga förordat en provisorisk lösning samt härom yttrat följande:

Med avseende å rese- och traktamentsersättningar torde emellertid genom tillägg i de av Kungl. Maj:t utfärdade anvisningar rörande beräkningen av de till vägdistrikten utgående bidrag till vägunderhåll och vinterväghållning rättelse kunna vinnas i de av statsrevisorerna påtalade missförhållandena. Vid beräkningen av nämnda bidrag skall i underhållskostnaden jämväl inbegripas all förvaltningskostnad, som icke uppenbarligen avser byggande av väg. Givetvis skall emellertid bidrag icke utgå till förvaltningskostnad, som är onödig eller till beloppet oskälig. Såsom uttryck härför har i nyssnämnda anvisningar föreskrivits ifråga om förvaltningskostnader, att arvoden och reseersättningar till vägstyrelseledamöter eller personer, som vägstyrelse anställt för tillsyn och ledning av väghållningen, ej må ingå i kostnadsunderlaget för bidrags beräknande med högre belopp än som kan anses erforderligt för ändamålet. Emellertid torde det vara svårt för vederbörande statliga räkenskapsgranskare att med ledning av dessa i nu angivna avseende mycket allmänt formulerade anvisningar bedöma, om anmärkning skall framställas mot t. ex. beloppet av förekommande traktaments- och reseersättningar. Anvisningarna böra därför i denna punkt givas en utförligare och mera vägledande avfattning. Sålunda torde böra föreskrivas bland annat, att traktaments- och reseersättningar till ledamot av vägstyrelse ävensom revisor icke få inräknas i kostnadsunderlaget för bidrags beräknande med högre belopp än som efter viss angiven beräkningsgrund skulle utgå. I fråga om denna beräkningsgrund få de sakkunniga hänvisa till vad förut är sagt.

För den händelse Kungl. Maj:t i olikhet med de sakkunniga skulle anse förhållandena påkalla införande av normerande bestämmelser i den nuvarande väglagen, hava emellertid de sakkunniga utarbetat ett förslag till dylika bestämmelser. Detta förslag är av följande lydelse:

»Ledamot av vägstyrelse ävensom revisor äga för deltagande i sammanträde eller förrättning i väghållningsdistriktets angelägenhet ur vägkassan åtnjuta gottgörelse i form av dagtraktamente med tolv kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag samt, där väglängden mellan ledamotens eller revisorns hemvist och sammanträdes- eller förrättningsstället är större än fem kilometer, reseersättning, beräknad efter lägsta avgift för automobil eller hästskjuts, där icke järnväg eller omnibus är att tillgå eller fartygslägenhet begagnas, samt avgiften för andra klass plats på järnväg eller plats i omnibus, där något av dessa fortskaffningsmedel finnes, och för hyttplats eller, när hyttplats ej förekommer, salongsplats på fartyg, där resan såmedelst sker.

Ersättning må likväl icke utgå med högre belopp än vartill resekostnaderna verkligen uppgått, dock att, därest den resande använt egen automobil eller annat eget fortskaffningsmedel, ersättning må utgå efter 30 öre per kilometer.

Jämte gottgörelse, som utgår enligt första stycket, samt ersättning för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, som för väghållningsdistriktets räkning påkallas vid uppdragets fullgörande, må efter vägstämmans bestämmande för med uppdraget förenat besvär utgå arvode till sådan ledamot av vägstyrelsen, som utsetts till ordförande, sekreterare, räkenskapsförare, kassaförvaltare eller till innehavare av annan motsvarande befattning inom styrelsen, så ock till revisor. Arvodet skall till beloppet bestämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad på grund av göromålens omfattning och art kan anses skäligt, ej heller bestämmas med hänsyn till den inkomst av tjänst, yrke eller näring, som uppdragets innehavare genom dess fullgörande går förlustig. Ersättning för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter må bestämmas att utgå med visst belopp.

För att vinna bindande kraft skall vägstämmas beslut angående arvode, varom i andra stycket förmäles, underställas Kungl. Maj:ts befallningshavandes prövning och fastställelse.»

De sakkunniga hava slutligen uttalat sin anslutning till förslaget att eventuella anmärkningar och erinringar, framkomna vid den årliga statliga granskningen av vägdistriktens räkenskaper, skola delgivas vederbörande vägstämma, vilken delgivning enligt de sakkunnigas mening bör ombesörjas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Över de sakkunnigas förslag hava infordrade *utlåtanden* avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket samt, efter hörande av vederbörande vägingenjör och vägstyrelser, länsstyrelserna i samtliga län. Därjämte hava svenska vägstyrelsernas förbund samt svenska landskommunernas förbund erhållit och begagnat sig av tillfälle att i ärendet inkomma med yttranden.

Vad först angår frågan om förandet av vägdistriktens räkenskaper har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, i likhet med de sakkunniga, uttalat, att någon ny kungörelse med mera detaljerade föreskrifter angående bokföringen åtminstone icke för närvarande erfordrades. Dylika detaljföreskrifter borde lämpligen lämnas av styrelsen, då så erfordrades. Genom den stickprovsgranskning, som genom kungörelse den 16 maj 1930 ålagts styrelsen till komplettering av den granskning, vilken utövades av vägingenjör, finge styrelsen vidgad erfarenhet om behovet av dylika föreskrifter. Styrelsen borde ock genom denna granskning få större möjlighet att bedöma i vad mån ändringar i det gällande bokföringssystemet i dess helhet kunde vara erforderliga. I avseende å bokföringen av förvaltningskostnaderna sympatiserade styrelsen med det av de sakkunniga övervägda förslaget om föreskrift, att samtliga förvaltningskostnader, alltså jämväl de som avse byggande av väg, skola bokföras såsom underhållskostnad. Med utfärdande av föreskrift härom borde emellertid anstå till den blivande allmänna väglagsrevisionen.

Med ett eller annat undantag har jämväl i de övriga yttranden, däri frågan om bokföringen berörts, uttalats anslutning till de sakkunnigas åsikt att

någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida icke för närvarande erfordras. Svenska vägstyrelsernas förbund har emellertid påyrkat utfärdande av tydligare och mera detaljerade bestämmelser än de för närvarande gällande.

Beträffande de sakkunnigas förslag, att anmärkningar och erinringar, framkomna vid den statliga granskningen av räkenskaperna, skola av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen delgivas vägstämma, hava länsstyrelsen i Hallands län samt svenska vägstyrelsernas förbund anmärkt, att det syntes tillfyllest att vägdistriktets revisorer erhölle del av dylika anmärkningar och erinringar. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har föreslagit delgivning icke blott med vägstämma utan även med vederbörande länsstyrelse och vägingenjör.

Vidkommande härefter frågan om normer för arvoden och övriga ersättningar till ledamot av vägstyrelse och till revisor har i några yttranden framhållits, att det effektivaste medlet att nedbringa förvaltningskostnaderna och hindra missbruk av rätten till ersättning vore en bestämmelse, som från statsbidrag helt eller delvis uteslöte dessa kostnader. Bland dem, som gjort uttalande av denna innebörd, är väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som emellertid själv icke ansett nämnda väg framkomlig.

I samtliga yttranden, i vilka detta spörsmål berörts, hava vederbörande instämt med de sakkunniga angående behovet av normerande bestämmelser rörande arvoden och övriga ersättningar. Däremot hava många olika meningar framförts om det innehåll och den karaktär, som de erforderliga bestämmelserna böra erhålla, samt om den lämpliga tidpunkten för frågans lösning.

De sakkunnigas åsikt, att frågans fullständiga lösning bör anstå tills den påbörjade utredningen rörande ny väglagstiftning blivit slutförd samt att i avvaktan därpå endast vissa provisoriska åtgärder böra vidtagas, har från ganska många håll vunnit anslutning. I de flesta yttrandena har emellertid förordats en fullständig lösning av frågan redan nu.

Det vida övervägande antalet av dem, som yttrat sig, har omfattat den meningen, att bestämmelser om arvoden och övriga ersättningar böra, om icke förr så vid den kommande allmänna väglagsrevisionen, få sin plats i väglagen. Andra däremot hava uttalat som sin åsikt, att bestämmelser i ämnet icke böra meddelas i väglagen utan i en särskild författning. Såsom skäl härför har anförts, dels att bestämmelserna för att fylla sitt ändamål måste bliva av den omfattning, att det redan av denna anledning icke kan anses fullt lämpligt att plats beredes dem i väglagen, dels ock att själva arten av bestämmelserna i fråga synes hänvisa dem till särskild författning. En ståndpunkt mellan de två nu återgivna har intagits av några, som i fråga om rese- och traktamentsersättning ansett väglagen böra innehålla allenast ett omnämnande, att sådan ersättning utgår enligt i särskild författning angivna grunder.

De av de vägsakkunniga föreslagna bestämmelserna angående rese- och traktamentsersättning hava lämnats utan anmärkning av länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Kronobergs, Kalmar, Kristianstads, Skaraborgs, Värmlands, Västmanlands och Västernorrlands län.

Beträffande frågan om traktamentsersättning innehålla de i ärendet avgivna yttrandena bland annat följande:

Statskontoret har anfört:

Då av vägstyrelsens ledamöter i allmänhet endast ordföranden uppbär fast årsarvode, synes de sakkunnigas förslag, att ledamot av vägstyrelse ävensom revisor skall för deltagande i sammanträde eller förrättning i väghållningsdistriktets angelägenhet ur vägkassan åtnjuta gottgörelse i form av dagtraktamente med 12 kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag — således icke traktamentsersättning enligt viss traktamentsklass i resereglementet — stå i god överensstämmelse med de uttalanden, som gjorts vid 1927 och 1929 års riksdagar (jfr riksdagens skrivelser nr 184/1927 sid. 18 och nr 136/1929 sid. 10) om önskvärdheten av att i sådana fall, då traktamentsersättningen jämväl ansetts i viss mån innefatta ersättning för under förrättningen utfört arbete, fastställa särskilda förrättningsarvoden och icke sammanblanda ersättningsföreskrifterna med traktamentsbestämmelserna i resereglementet. I detta sammanhang skulle statskontoret vilja ifrågasätta, huruvida icke uttrycket »dagtraktamente» bör ändras till »dagarvode» (jämför kungörelsen den 29 augusti 1921 med vissa bestämmelser angående kommittéer, nr 517). Beträffande dagtraktamentets storlek är detsamma visserligen något högre än motsvarande traktamente för nämndeman, vilket utgår enligt traktamentsklassen E i allmänna resereglementet med 8 kronor, men å andra sidan skulle i förevarande fall icke utgå natttraktamente. Till vattenrättsnämndeman utgår jämväl traktamentsersättning enligt traktamentsklass II E, varjämte han för tjänstgöring i vattendomstolen antingen vid dess sammanträde eller vid undersökning, varom förmäles i 11 kap. 45 § 2 mom. vattenlagen, äger åtnjuta ett dagarvode av 15 kronor. Huruvida det i nu förevarande fall kan inträffa, att särskild resdag erfordras för inställelse till sammanträde eller förrättning, undandrager sig statskontorets bedömande. Frågan torde emellertid böra uppmärksammas vid bestämmelsernas slutliga utformande.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har anfört bland annat, att i flera av yttrandena från länets vägstyrelser föreslagits att ledamot av vägstyrelse skulle erhålla dagarvode för bevistat sammanträde eller företagen förrättning i vägdistriktets angelägenheter, och funne länsstyrelsen, att fog för medgivande av dylikt arvode förefunnes. Härvid borde nämligen beaktas, att uppdraget att vara ledamot av vägstyrelse vore mera krävande och mera tidsödande än vanliga kommunala uppdrag. I sakens natur låge, att sammanträde med vägstyrelse icke gärna kunde förläggas till sen tidpunkt på dagen, enär dels ledamöterna måste företaga längre eller kortare resor för att komma till sammanträdet och dels med sammanträde ej sällan vore förbunden besiktning av väg eller dylikt. I fråga om dagarvodets belopp ansåge länsstyrelsen detsamma böra bestämmas till 8 kronor. Oberoende av dagarvode borde vid resa utgå dagtraktamente, men endast vid bevistande av protokollfört styrelsesammanträde. Att förslag icke framställts om dagtraktamente för förrättning, som styrelseledamot eljest företoge för vägdistriktet, hade berott därpå, att resor för dylik förrättning oftast krävde mindre tid än sammanträdesresor samt att styrelseledamoten därför kunde anses erhålla skälig ersättning genom endast dagarvode. Dagtraktamente borde utgå med 10 kronor.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har med hänsyn till förhållandena i de större vägdistrikten uttalat sig för traktamentsersättning även för natt, men å andra sidan föreslagit begränsning av dagtraktamentet eller dagarvodet för det fall, att sammanträde eller förrättning tager endast några få timmar i anspråk.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län har anmärkt, att förslagets genomförande för flertalet vägdistrikt skulle medföra ökning av förvaltningskostnaderna, varjämte länsstyrelsen framhållit, att de föreslagna ersättningarna överstiga de ersättningar, som för närvarande utgå till andra kommunala förtroendemän. Länsstyrelsen har i detta sammanhang åberopat 146 § taxeringsförordningen, enligt vars bestämmelser av kommun valda ledamöter i vissa nämnder äga, därest sådant beslutes av vederbörande kommun, att av kommunens medel åtnjuta dels traktamentsersättning under såväl sammanträdessom resedagar med högst 10 kronor om dagen dels ock övrig resekostnadsersättning med högst vad som på grund av allmänna resereglementet utgår till nämndeman. Länsstyrelsen har föreslagit, att ersättning till vägstyrelses ordförande, sekreterare och räkenskapsförare må, åtminstone i den mån deras arbete hänför sig till vägunderhållet, utgå i form av årsarvode i ett för allt, men att till övriga ledamöter av vägstyrelse bör utgå dagarvode med 10 kronor jämte reseersättning enligt självkostnadsprincip. Såsom ersättning till revisor kan enligt länsstyrelsens mening ifrågakomma särskilt arvode i ett för allt eller också dagarvode i förening med traktaments- och reseersättning.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har, för den händelse traktamentsersättningen skall normeras i författning, föreslagit att sätta beloppet lika med det för landstingsman fastställda eller 12 kronor per dag för den, som är bosatt på annan ort, och 9 kronor per dag för den, som är bosatt på sammanträdes- eller förrättningsorten. Enligt länsstyrelsens uppgift överensstämmer detta med vad som för närvarande gäller om ersättning till ledamot av länets hushållningssällskaps förvaltningsutskott.

Av vad som anförts rörande de föreslagna bestämmelserna om reseersättning må här återgivas följande:

Statskontoret har yttrat:

Enligt de sakkunnigas förslag skulle, där väglängden mellan ledamotens eller revisorns hemvist och sammanträdes- eller förrättningsstället är större än 5 kilometer, utgå reseersättning, beräknad efter lägsta avgift för automobil eller hästskjuts, där icke järnväg eller omnibus är att tillgå eller fartygslägenhet begagnas. Det synes statskontoret som om den sålunda föreslagna bestämmelsen i vissa avseenden kan giva anledning till tvekan om dess rätta innebörd. Enligt statskontorets mening bör den omarbetas för att komma i bättre överensstämmelse med motsvarande stadgande i allmänna resereglementet. Därvid torde särskilt böra uppmärksammas, att enligt förslaget reseersättning i visst fall skall beräknas efter lägsta avgift för automobil. På sätt detta stadgande i förslaget formulerats skulle det kunna inträffa, att förrättningsman finge ersättning enligt lägsta automobiltaxa, oaktat automobil med sådan taxa icke funnits att tillgå. Enligt allmänna resereglementet är en dylik eventualitet utesluten, i det att i 2 § stadgas att avgift för taxeautomobil beräknas efter den lägsta fastställda taxa, som för resan kunnat ifrågakomma. Beträffande hästskjuts synes en bestämmelse analog med allmänna resereglementets föreskrift att, där å viss ort maximilega icke finnes bestämd, gottgörelse skall utgå för vad vederbörande visar sig hava utgivit, erforderlig. Uttrycket »fartygslägenhet» torde böra ändras till »fartyg». Av förslaget synes framgå att — i motsats till vad som skulle gälla beträffande järnväg och omnibus — någon skyldighet för förrättningsmannen att vid resa använda fartyg icke skulle föreligga. Statskontoret skulle vilja ifrågasätta, huruvida ett dylikt undantag från eljest allmänt tillämpade principer kan vara påkallat. Ur kostnadssynpunkt torde emellertid den föreslagna bestämmelsen icke vara av någon större betydelse.

Mot de sakkunnigas förslag att reseersättning ej skall utgå vid resa, som icke överstiger 5 kilometer, har anmärkning framställts av länsstyrelserna i Södermanlands, Blekinge, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Örebro, Gävleborgs och Jämtlands län, vilka i sådant avseende föreslagit kortare väglängd, 1 eller 2 kilometer.

I fråga om reseersättning vid färd med egen automobil eller annat eget fortskaffningsmedel har länsstyrelsen i Södermanlands län föreslagit högst 20 öre per kilometer under framhållande att enligt utredning av 1927 års motorfordonssakkunniga den verkliga driftkostnaden för en 5-personers automobil icke överstiger nämnda belopp.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har föreslagit, att ledamot av vägstyrelse skall vara berättigad att alltid använda automobil vid resa i vägdistriktets angelägenhet samt äga rätt till ersättning med 40 öre per kilometer vid resa i automobil. Jämväl länsstyrelsen i Jämtlands län har ansett, att automobil bör få användas, även om järnväg eller omnibus är att tillgå. I övrigt bör enligt länsstyrelsens mening det allmänna resereglementet tillämpas i fråga om reseersättning, alltså även beträffande resa i egen automobil, men bör undantag från ersättningsrätten göras för det fall att vägstyrelsen tillhörig automobil användes för resan.

Svenska landskommunernas förbund, som uttalat sitt gillande av den föreslagna bestämmelsen att reseersättning icke må utgå med högre belopp än vartill resekostnaderna verkligen uppgått, har i syfte att få en sådan föreskrift effektiv föreslagit uttryckliga och tydliga bestämmelser, som förhindra att t. ex. vid samåkning i automobil var och en får ersättning för den samfällda resekostnaden eller för den kostnad, som skulle uppstått för honom, om han rest ensam.

Åtskilliga av dem, som yttrat sig, hava ansett, att i stället för de föreslagna bestämmelserna angående rese- och traktamentsersättning bör föreskrivas, att sådan ersättning skall utgå enligt viss klass i allmänna resereglementet. I sådant avseende hava riksräkenskapsverket, länsstyrelserna i Hallands och Gotlands län samt svenska vägstyrelsernas förbund föreslagit klass II C; förstnämnda länsstyrelse dock med den jämkningen att ersättning för färd med annan automobil än taxeautomobil skall utgå med endast 30 öre per kilometer. Länsstyrelsen i Gotlands län har föreslagit sistnämnda ersättning för färd med egen automobil eller annat eget fortskaffningsmedel. Av länsstyrelsen i Västerbottens län har föreslagits klass II D samt av länsstyrelsen i Jönköpings län klass II C beträffande ordförande och klass II D beträffande annan ledamot av vägstyrelse samt revisor. Länsstyrelsen i Blekinge län har beträffande traktamentsersättning ifrågasatt nyssnämnda åtskillnad. Vidkommande reseersättning har länsstyrelsen ansett allmänna resereglementet böra kompletteras med de av de sakkunniga föreslagna inskränkande bestämmelserna. Svenska vägstyrelsernas förbund har på det bestämdaste uttalat sig mot att i fråga om ordförande i vägstyrelse tillämpa annan klass än i fråga om övriga ledamöter av sådan styrelse. Enligt förbundets mening kan det ej heller under några förhållanden vara lämpligt att göra rätten till rese- och traktamentsersättning beroende av vägstämmas beslut. Förbundet har slutligen förordat att i de fall, där årsarvode icke ifrågakommer eller där det ur andra synpunkter anses behövligt, det bör stå vägdistriktet öppet att bestämma ett särskilt dagarvode för sammanträdes- och förrättningsdagar.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har anfört, att då de rese- och traktamentsersättningar, om vilka nu vore fråga, till största delen bestredes med statsbidrag, det syntes lämpligast att, på sätt de sakkunniga principiellt föreslagit, ersättningarna reglerades på samma sätt som för rent statliga befattningshavare, alltså genom vederbörandes inplacering i viss klass i allmänna resereglementet, och syntes därvid klass II C vara den lämpligaste. Emellertid borde ej fastslås, att ersättningen skulle utgå enligt denna klass, utan endast bestämmas, att ersättningarna såsom ingående i underlaget för statsbidragets beräknande ej finge överstiga rese- och traktamentsersättningarna enligt nämnda klass i resereglementet. Samma åsikt har framförts av länsstyrelsen i Stockholms län.

Länsstyrelsen i Örebro län har framhållit, att i många vägdistrikt nu torde tillämpas en väsentligt lägre beräkningsgrund än enligt klass II C, och har länsstyrelsen, till förebyggande att den föreslagna högre beräkningsgrunden göres till regel även när så icke kräves, föreslagit, att ersättningen må bestämmas till högst vad enligt klass II C får utgå samt att det må ankomma på vägstämma att inom denna gräns träffa avgörande. Även länsstyrelsen i Gävleborgs län har ansett, att det bör ankomma på vägstämma att besluta om den beräkningsgrund, varefter rese- och traktamentsersättning skall utgå. Beträffande dessa ersättningar torde, yttrar länsstyrelsen, för att ej i onödan driva dem i höjden annan bestämmelse ej böra meddelas, än att de icke få utgå efter högre beräkningsgrund än som för klass II C i allmänna resereglementet finnes angiven. Jämväl länsstyrelsen i Norrbottens län har som sin mening uttalat, att reseersättningen icke bör fastlåsas vid klass II C, vilket för Norrbottens vidkommande skulle medföra en högst väsentlig ökning av reseersättningskostnaderna.

Innehållet i de sakkunnigas förslag till bestämmelser angående årsarvoden har lämnats helt utan anmärkning av länsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Kronobergs, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län samt svenska landskommunernas förbund.

Beträffande de grunder, som skola vara avgörande vid bestämmande av årsarvode, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ansett det tillräckligt med en föreskrift, att arvoden skola bestämmas med hänsyn till göromålens omfattning och art. Såsom avgörande omständigheter har styrelsen framhållit väglängden, underhållskostnaden, fyrktalet samt huruvida vägarbetena, såväl byggnad som underhåll, utföras på entreprenad eller ej. Enligt styrelsens mening kunde bestämmelserna måhända fullständigas med en föreskrift, att vid arvodes bestämmande hänsyn skall tagas till nämnda faktorer.

Länsstyrelsen i Stockholms län har — med instämmande i förslaget att årsarvode skall bestämmas av vägstämma och dennas beslut härom underställas länsstyrelsen för fastställelse — uttalat, att en bestämmelse av denna innebörd icke borde förenas med ytterligare reglerande eller inskränkande föreskrifter, enär frågan om årsarvoden, särskilt åt vägstyrelseordförandena,

krävde varsam behandling, så att arvodena städse kunde utmätas efter vad som för det särskilda fallet vore lämpligt. Vidkommande det föreslagna stadgandet, att årsarvode kan utgå till ordförande, sekreterare, räkenskapsförare, kassaförvaltare eller till innehavare av annan motsvarande befattning inom vägstyrelse så ock till revisor, har länsstyrelsen under åberopande av motsvarande bestämmelse i lagen om kommunalstyrelse på landet hemställt, att den gjorda uppräkningen av befattningshavare inom vägstyrelse, vilka kunna komma i åtnjutande av årsarvode, måtte fullständigas genom angivande även av grupperna »föredragande» samt »verkställande ledamot». Länsstyrelsen har i detta sammanhang påpekat det inom en del vägdistrikt rådande systemet, att den närmaste tillsynen över vägunderhållet och stundom även över pågående vägarbeten fördelas mellan vägstyrelsens ledamöter, ett förfaringssätt som, enligt vad länsstyrelsen funnit, flerstädes visat sig både praktiskt och ekonomiskt fördelaktigt.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har ansett det böra tillkomma länsstyrelsen att bestämma arvodets belopp, därvid hänsyn skulle tagas till distriktets väglängd och fyrktal. I detta sammanhang har länsstyrelsen yttrat följande:

Förslaget härutinnan är byggt på samma grunder som gällande författningar med avseende å arvoden till tjänstemän inom primärkommunerna. Men en väsentlig skillnad föreligger dock mellan arvodena åt vägförvaltningen och primärkommunernas befattningshavare, i det hänseendet nämligen att primärkommunerna måste själva avlöna sina befattningshavare och på grund därav knappast frestas att bestämma arvodena högre än som motsvarar vederbörandes arbetsprestationer och kommunens bärkraft, under det att vägdistrikten endast bära en mindre del av sina förvaltningskostnader. Härav kan bliva en följd, att arvodena till vägstyrelsernas funktionärer sättas högre än skäligt är och att länsstyrelsen, då beslutet underställes dess prövning, måste vägra fastställelse å detsamma och återförvisa ärendet till vägstämman. Men länsstyrelsen äger enligt förslaget icke befogenhet att själv bestämma arvodesbeloppen, något som åter kan leda därtill, att frågan kan komma att gå fram och tillbaka mellan vägstämman och länsstyrelsen kanske flera gånger, innan vägstämman beslutar sig för arvoden, som kunna av länsstyrelsen fastställas. Dessutom torde förslaget leda till oupphörliga överklaganden av länsstyrelsens beslut och därav föranledda, kanske årslånga uppskov med arvodenas slutliga bestämmande. Den erfarenhet länsstyrelsen har av polislagens tillämpning talar härvidlag ett tydligt språk. Bättre än detta underställningsförfarande synes vara, att länsstyrelsen själv får avgöra arvodesfrågorna, men att med avseende härå i författningsväg givas sådana tydliga direktiv, att länsstyrelsens beslut endast varder en uträkningsfråga och ett överklagande således praktiskt taget uteslutes. Det måste nämligen framhållas, att länsstyrelsens beslut härutinnan icke lämpligen kan grunda sig på en utredning i varje särskilt fall av vederbörande funktionärs arbetsbörda, och detta så mycket mindre som, i olikhet med vad förhållandet är med fjärdingsmännen, någon opartisk, över vägstyrelsen stående befattningshavare knappast finnes, som kan verkställa utredning i berörda hänseende. Vägingenjören torde icke hava möjlighet härtill. Det är ock länsstyrelsens uppfattning, att något system, som fullt rättvist avpassar arvodena efter vederbörande vägfunktionärers arbetsprestationer över huvud taget icke står

att uppleta; man måste därvidlag nöja sig med ett system, vilket kommer rättvisan så nära som möjligt och tillika för sin tillämpning icke kräver vidlyftiga utredningar. Förslag i dylika hänseenden, närmast med avseende å arvodet till vägstyrelsens ordförande, hava framställts såväl av majoriteten hos länets vägstyrelseförenings arbetsutskott och vissa reservanter inom utskottet som ock av vägstyrelsen i Kinda härads södra distrikt. Enligt majoriteten hos utskottet skulle till grund för arvodets beräknande läggas en kombination av underhållskostnaden och väglängden, omräknad efter trafikintensiteten. Mot detta förslag kan anmärkas, dels att detsamma knappast befordrar sparsamhet med underhållsmedlen, dels ock att trafikintensiteten å olika vägar svårligen kan uträknas utan vidlyftiga trafikräkningar eller andra undersökningar av kostbar och tidsödande art. Reservanterna åter vilja lägga fyrktalet i ett distrikt till uteslutande grund för arvodets bestämmande. Detta synes emellertid kunna medföra en betydande orättvisa mot vägstyrelseordförandena i fattiga distrikt med långa, kanske svårskötta vägar. Det bästa förslaget har enligt länsstyrelsens åsikt framförts av vägstyrelsen i Kinda södra distrikt, vilken vägstyrelse såsom grund för arvodets bestämmande vill lägga en kombination mellan väglängden och fyrktalet. Om detta system utföres så, att väglängden varder det huvudsakligt avgörande, men att med hänsyn till distriktets bärkraft arvodet dock icke må överstiga ett öre eller viss bråkdel av öre per vägfyrk, möjligen med glidande skala, på sätt reservanterna inom arbetsutskottet föreslagit, torde man hava framkommit till ett system, som i möjligaste mån gör rättvisa åt vägstyrelseordförandens arbetsprestationer utan att onödigt betunga distriktet och som dessutom är enkelt i tillämpningen. Procentuell nedsättning av arvodet beträffande sådana vägar, som äro utlämnade på entreprenad, torde emellertid vara rimlig. Någon befogenhet för länsstyrelse att därutöver medgiva undantag för speciella förhållanden torde icke böra tillerkännas denna myndighet, då härigenom rum lämnas för tvistigheter och överklaganden av länsstyrelsens beslut.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län, som funnit åtskillnad böra göras mellan ersättning i samband med vägunderhållet, å ena, samt ersättning i samband med vägbyggnader, å andra sidan, har föreslagit att årsarvode, i den mån detsamma utgör ersättning för sysslande med vägunderhållet, skall avpassas efter exempelvis underhållskostnaderna.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har föreslagit, att länsstyrelserna måtte bemyndigas att underkasta vägstyrelses av vägstämma godkända beslut om arvode prövning och att efter övervägande av de på arvodets skäliga storlek inverkande omständigheterna bestämma därom.

Länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Kalmar, Älvsborgs och Värmlands län samt svenska vägstyrelsernas förbund hava anmärkt, att årsarvode bör kunna bestämmas och beslut därom fastställas för längre tid än ett år i sänder. I detta hänseende har föreslagits av länsstyrelsen i Östergötlands län 4 år, av länsstyrelsen i Jönköpings län 3 år och av länsstyrelsen i Kalmar län 4 år, dock med rätt för vederbörande att, därest ändring av arvode under perioden skulle visa sig erforderlig, därom fatta nytt beslut och underställa detta länsstyrelsen. Länsstyrelsen i Älvsborgs län har ansett, att arvode bör bestämmas att utgå tillsvidare. Samma länsstyrelse har vidare anmärkt på det föreslagna stadgandet, att vid arvodes

bestämmande hänsyn icke skall tagas till den inkomst av tjänst, yrke eller näring, som uppdragets innehavare genom dess fullgörande går förlustig. Länsstyrelsen har i detta sammanhang framhållit, att vederbörande länsstyrelse, då arvodesbeslut underställes dess prövning, blir i tillfälle att övervaka att icke onödig eller oskälig hänsyn tagits till nämnda inkomst, en synpunkt som emellertid enligt länsstyrelsens mening i viss mån talar för årligt beslut och underställande. Ett sätt att lösa svårigheten vore möjligen, yttrar länsstyrelsen, att — då behov att försäkra sig om en verkligt förstklassig kraft huvudsakligen torde framträda, då det gäller vägstyrelseordförandena — föreskriva, att arvodesbeslut skall underställas, när arvodesbelopp ändras samt beträffande arvode åt vägstyrelseordförande jämväl då ny sådan utsetts. Svenska vägstyrelsernas förbund har ansett, att arvodesbeslut bör avse en tid av 2 år, enär i annat fall enligt förbundets mening alltför stor osäkerhet i förevarande hänseende blir rådande. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har funnit det principiellt riktigt med årliga beslut. Måhända kunde dock tänkas, yttrar styrelsen, att arvodesbeloppen bestämdes att utgå tillsvidare intill dess förändring ifrågasättes, som tarvar underställning för fastställelse.

Länsstyrelsen i Hallands län har beträffande det föreslagna stadgandet, att arvodesbeslut skall underställas länsstyrelsens prövning och fastställelse, föreslagit omformulering i anslutning till ordalagen i 80 § lagen om kommunalstyrelse på landet.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län har förordat en tilläggsbestämmelse, att länsstyrelse till ledning vid prövningen av underställda beslut om arvoden skall beredas tillgång till tablå över vägdistriktets utgifter och inkomster det år beslutet avser i likhet med vad i kommunallagarna finnes stadgat för där avsedda motsvarande fall.

Statskontoret, riksräkenskapsverket samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hava föreslagit, att vägstämmas beslut om årsarvode skola underställas icke vederbörande länsstyrelse utan i stället väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vilken centrala myndighet ägde möjlighet att tillämpa för hela riket enhetliga principer. Statskontoret har vidare i detta sammanhang framhållit, dels att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utbetalar de stats- och automobilskattemedel, som tillkomma vägdistrikten såsom bidrag till kostnaderna för vägunderhåll och vinterväghållning, dels ock att vägingenjörerna i länen årligen till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen insända på vederbörande vägkassas räkenskaper grundad uppgift å vägdistriktens kostnader under nästföregående kalenderår för vägunderhållet och vinterväghållningen, därvid i underhållskostnaden jämväl skall inbegripas all förvaltningskostnad, som icke uppenbarligen avser byggande av väg. Genom handhavandet av nämnda utbetalningar samt genom tillgången till berörda uppgifter kan, påpekar statskontoret, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erhålla en synnerligen ingående kännedom om vägdistriktens ekonomiska förvaltning. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har med instämmande i vad statskontoret sålunda anfört dessutom framhållit, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen genom de fortgå-

ende stickprovsgranskningarna, som huvudsakligen äga rum i orterna och av vilka ett femtiotal ägt rum under innevarande budgetår, så småningom kommer att förskaffa sig ingående kännedom angående omfattningen av vägstyrelsernas arbete.

I några bland de avgivna yttrandena hava berörts spörsmålen, huruvida i förslaget omförmälda arvoden och övriga ersättningar till ledamot av vägstyrelse böra innefatta gottgörelse jämväl för sådan ledamots arbete med vägbyggnadsföretag samt huruvida de föreslagna bestämmelserna böra göras tillämpliga även med avseende å ersättning till sådan person, som — utan att vara ledamot av vägstyrelsen — utsetts exempelvis till sekreterare hos styrelsen eller till ledamot av särskild arbetsdirektion.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har såsom sin mening uttalat, att det i förslaget avsedda arvodet till ledamot av vägstyrelse borde inkludera den nu ofta utöver årsarvode utgående ersättningen för kontroll av byggnadsarbete, vilken ersättning borde helt försvinna. Ofta utginge i verkligheten ej det tillerkända arvodet, utan det användes såsom en regulator vid slutliga fixerandet av den verkliga kostnaden för ett företag. Därest omnämnda särskilda ersättning försvunne, skulle svårigheten med kontroll av förvaltningskostnadernas storlek undanröjas.

Länsstyrelsen i Östergötlands län, som i sitt yttrande utgått ifrån den förutsättningen, att de i förslaget omförmälda ersättningarna icke skola innefatta gottgörelse för arbete med vägbyggnadsföretag, har framhållit behovet av normerande bestämmelser beträffande ersättning för dylikt arbete. I samband härmed har länsstyrelsen erinrat därom, att till tjänsteman vid den statliga vägorganisationen i länen ersättning för s. k. särskild kontroll och arbetsledning skall utgå enligt vissa i särskild taxa angivna grunder, och har länsstyrelsen beträffande nu ifrågakomna ersättning till ledamot av vägstyrelse eller arbetsdirektion förordat liknande beräkningsgrunder.

Länsstyrelsen i Hallands län har yttrat, att genom den av de vägsakkunniga förordade ändringen av väglagen icke bleve förebyggd metoden att för vägarbeten utse en särskild arbetsdirektion, vilkens ledamöter tillgodogjorde sig viss ersättning. De föreskrifter, som behövde utfärdas till förebyggande av missförhållanden härvidlag, torde enligt länsstyrelsens mening måhända kunna lämnas i form av anvisningar till vederbörande statliga räkenskapsgranskare, att dylika gottgörelser icke finge läggas till grund för statsbidrag, i den mån de måste anses vara obehöriga. Närmare bestämmelser borde meddelas om när detta skulle anses vara fallet. Jämväl länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har ifrågasatt särskilda normerande bestämmelser angående ersättning till ledamot av arbetsdirektion.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har ansett, att ledamot av arbetsdirektion bör erhålla rese- och traktamentsersättning. Dylika direktioner äro enligt länsstyrelsens åsikt icke alltid av ondo utan kunna i vissa fall, särskilt när det gäller mera avlägset liggande vägar, vara både nyttiga och nödvändiga.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har uttalat, att det bör stå vägstämma fritt att bestämma fasta, efter arbetenas omfattning och fördelning lämpliga

arvoden för vägstyrelseledamöter för utövande av tillsyn över pågående särskilda vägarbeten i stället för att till dem utbetala dagtraktamenten för kanske blott en eller annan timmes arbete.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har förklarat sig vidhålla vad länsstyrelsen i sitt yttrande i anledning av statsrevisorernas anmärkningar uttalat angående arbetsdirektioner. I sistnämnda yttrande hade länsstyrelsen framhållit, att till följd av formuleringen av de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen använda kontrakten angående vägarbeten men utan stöd i väglagen flerstädes utbildat sig den praxis, att för varje vägarbete utsåges en arbetsdirektion, vilket system lätt kunde leda till missbruk och borde motarbetas genom en föreskrift att alla kontrakt rörande vägarbeten skulle avslutas direkt med vederbörande vägstyrelse.

Statskontoret och länsstyrelsen i Kalmar län hava uttalat den meningen, att i händelse de i förslaget uppräknade arvodestjänsterna bestridas av person, som icke är ledamot av vägstyrelsen, arvode bör bestämmas på enahanda sätt och efter samma grunder som för arvodestagare, vilken tillhör vägstyrelsen.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har framhållit att, i händelse särskild sekreterare, räkenskapsförare eller kassaförvaltare utses, dessa funktionärer böra betraktas som ordförandens biträden och att i följd härav deras arvoden böra inneslutas i ordförandens arvode.

Mot den föreslagna bestämmelsen, att ersättning för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter må bestämmas att utgå med visst belopp, har anmärkning framställts av länsstyrelserna i Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Kopparbergs län, vilka ansett ersättning i nu berörda hänseende böra utgå efter de verkliga, med verifikationer styrkta kostnaderna.

Länsstyrelsen i Blekinge län har anfört, att det vore ett ganska allmänt önskemål, att ersättningen för kostnader för skrivmaterialier m. m. icke skulle bestämmas till visst belopp utan utgå med det verkliga belopp, som kunde med verifikationer styrkas. Sistnämnda förfaringssätt syntes emellertid länsstyrelsen vara ganska opraktiskt, då det mången gång kunde vara svårt att med verifikationer styrka alla småutgifter. Däremot torde någon större svårighet ej förefinnas att bedöma, huru stort belopp som ungefärligen kunde erfordras för dessa utgifter under ett år, och då det här gällde allenast mindre belopp, torde ett ringa misstag i ena eller andra riktningen vara utan egentlig betydelse. Bibehölles de sakkunnigas förslag, syntes emellertid båda tillvägagångssätten stå öppna för vederbörande.

Svenska landskommunernas förbund har i fråga om nu berörda ersättning, under hänvisning till vad därom i kommunallagarna finnes stadgat, föreslagit det tillägget, att nämnda ersättning »icke må överstiga vad skäligt är med hänsyn till beräkneliga utgifter av nämnda art». Det bör icke, yttrar förbundet, finnas möjlighet att i och med ifrågavarande ersättning faktiskt, ehuru i dold form, bevilja arvode för med vederbörande uppdrag förenat

besvär, då särskilda bestämmelser äro givna om villkoren och formerna för beviljande av sådant arvode.

De anmärkningar och erinringar, som av statsrevisorerna framställts beträffande vägdistriktens förvaltningskostnader, äro otvivelaktigt värda beaktande. Hithörande spörsmål torde också, såsom jag i årets statsverksproposition under vederbörlig anslagspunkt antytt, komma att upptagas till behandling i samband med den nu pågående utredningen rörande ny väglagstiftning. Då emellertid föreliggande brister i omförmälda hänseende äro sådana, att rättelse synes böra komma till stånd snarast möjligt, har jag ansett skäl föreligga att, utan avvaktan på slutförandet av berörda utredning, redan nu framlägga förslag i syfte att avhjälpa de mest påfallande olägenheterna. Till dessa måste i första hand räknas saknaden av normerande bestämmelser angående arvoden och övriga ersättningar. De vägsakkunniga, som vitsordat behovet av dylika bestämmelser, hava, såsom av den lämnade redogörelsen inhämtas, i första hand föreslagit en provisorisk lösning av frågan och i sådant avseende förordat utfärdande i administrativ väg av vissa föreskrifter. Emellertid hava de sakkunniga, för den händelse den av dem förordade provisoriska lösningen icke skulle anses tillfyllest, uppgjort ett utkast till bestämmelser, avsedda att införas i väglagen. Departementschefen.

I likhet med många av de över de sakkunnigas förslag hörda myndigheterna anser jag, att en tillfredsställande lösning icke kan ernås annat än genom nya bestämmelsers intagande i väglagen. Förslag till sådana bestämmelser, vilka tänkts fogade såsom tillägg till lagens 54 §, har utarbetats inom kommunikationsdepartementet. Såsom i det följande närmare skall omnämnas, böra emellertid de föreslagna lagbestämmelserna, som avse arvoden och övriga ersättningar till ledamot av vägstyrelse och till revisor, tillika kompletteras med vissa administrativa föreskrifter. Sådana föreskrifter synas böra meddelas bland annat i syfte att det på åtskilliga håll tillämpade men i regel obehövliga och kostsamma förfaringssättet att för vägbyggnadsföretag utse särskild arbetsdirektion må begränsas till sådana undantagsfall, där särskilda förhållanden kunna påkalla en dylik anordning, samt att i varje fall förhindra statsbidrags utgående till oskäligt höga ersättningar åt sådana direktioner. Vidare torde i den för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gällande instruktionen böra intagas föreskrift, varigenom styrelsen ålägges att delgiva vederbörande vägstämma anmärkningar och erinringar, framkomna vid den årliga statliga granskning av vägdistriktens räkenskaper, som utgör förutsättning för statsbidrags erhållande.

Vad statsrevisorerna anmärkt rörande bristande fullständighet och reda i fråga om förandet av vägdistriktens räkenskaper har jag på skäl, som av de sakkunniga anförts, funnit icke för närvarande böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Det inom departementet utarbetade lagförslaget överensstämmer till sin innebörd i vissa väsentliga delar med förenämnda av de sakkunniga alternativt framlagda utkast. Så är i första hand förhållandet i fråga om års-

arvoden. Detsamma gäller även rörande ersättning för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter. Vad däremot angår traktaments- och reseersättning hava åtskilliga ändringar företagits i de sakkunnigas förslag. Den mest betydelsefulla avvikelsen är att det överlåtits åt vägstämma att inom en viss maximigräns fastställa den beräkningsgrund, enligt vilken ersättning skall utgå. Den i departementsförslaget angivna grund, enligt vilken ersättning högst må utgå, ansluter sig i huvudsakliga delar till den norm, som enligt de sakkunnigas förslag obligatoriskt skulle tillämpas.

Det synes mig kunna förväntas, att kravet på större ordning och enhetlighet i fråga om vägdistriktens förvaltningskostnader genom förslagets genomförande skall bliva väsentligen tillgodosett. Häruti torde förslagets största betydelse vara att söka. Huruvida tillika någon avsevärd minskning av nämnda kostnaders totalsumma kommer att bliva följden, är svårt att nu beräkna; i varje fall torde de avsedda bestämmelserna komma att verka tillbakahållande på en fortsatt stegring av ifrågavarande kostnader.

Jag övergår nu till en närmare redogörelse beträffande de i departementsförslaget innefattade bestämmelserna.

Förslaget innehåller såsom första bestämmelse föreskrift därom, att ledamot av vägstyrelse ävensom revisor äga för deltagande i sammanträde eller förrättning i väghållningsdistriktets angelägenhet ur vägkassan åtnjuta gottgörelse i form av dagarvode med belopp, som av vägstämman bestämmes, dock högst 12 kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag. Då denna gottgörelse skall innefatta ersättning jämväl för under sammanträdet eller förrättningen utfört arbete synes, såsom statskontoret påpekat, uttrycket dagarvode vara att föredraga framför det av de sakkunniga föreslagna uttrycket dagtraktamente. Enligt departementsförslaget skall traktamentsersättning utgå allenast vid resa.

Ett dagarvode (dagtraktamente) av 12 kronor, som de sakkunniga föreslagit och flertalet hörda myndigheter lämnat utan erinran, överensstämmer till beloppet med den ersättning, som utgår till landstingsman, vilken icke är bosatt å landstingets sammanträdesort, men överstiger avsevärt den ersättning av högst 5 kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag, som får utgå till ledamot av kommunalnämnd eller annan kommunal styrelse, nämnd eller beredning. Vid denna jämförelse bör emellertid beaktas, att vägstyrelsernas uppgift är av övervägande praktisk natur och delvis har en affärsmässig prägel samt att arbetet som ledamot av vägstyrelse i allmänhet torde vara mera krävande och taga mera tid i anspråk än det arbete, som åvilar kommunala förtroendemän. För närvarande utgår också i ett avsevärt antal vägdistrikt åtskilligt högre dagarvode än 12 kronor. Att i dylika fall framtvinga en än längre gående reduktion av arvodesbeloppet än vad de sakkunniga föreslagit synes knappast vara välbetänkt. En sådan åtgärd skulle säkerligen i många fall medföra svårigheter att åt vägstyrelsen förvärva dugande ledamöter.

Även med beaktande av vad nu anförts torde det dock vara mindre lämp-

ligt att, på sätt de sakkunniga föreslagit, för alla fall fixera dagarvodet till ett så jämförelsevis högt belopp som 12 kronor. Dagarvode med lägre belopp utgår nu i många vägdistrikt, exempelvis i trakter med billiga levnadskostnader eller där ledamotskap av vägstyrelse i det allmänna medvetandet i någon mån bevarat sin ursprungliga karaktär av oavlönad förtroendesyssla. Uppenbarligen kan det icke ligga i det allmännas intresse att påskynda utvecklingen i riktning mot en annan uppfattning härutinnan. Även andra skäl kunna åberopas mot ett bestämt dagarvode, avsett att utgå för alla fall. I detta sammanhang bör beaktas, att den tid, som åtgår för vägstyrelsernas sammanträden eller förrättningar, högst väsentligt varierar såväl inom ett och samma vägdistrikt som icke minst vägdistrikten emellan, varvid förhållandena påverkas bland annat av distriktens ojämna storlek samt vägstyrelsernas olika sätt att organisera sitt arbete, särskilt vad angår pågående vägbyggnadsföretag. Att för sammanträde eller förrättning, som tager kort tid i anspråk, arvode utgår med reducerat belopp måste anses befogat. Vidare torde det vara principiellt riktigt, att vägstyrelseledamot, som är bosatt å sammanträdesorten, erhåller reducerat arvode. Emellertid lärer en bestämmelse härom få ganska ringa ekonomisk betydelse.

Då, såsom av det sagda framgår, de på frågan om arvodets storlek inverkande omständigheterna gestalta sig mycket olika inom skilda vägdistrikt, synes det mest ändamålsenligt att, i enlighet med vad några av de hörda myndigheterna föreslagit, överlåta åt vederbörande vägstämma att med iakttagande av en i lagen angiven övre gräns och med hänsyn tagen till de lokala förhållandena bestämma de arvoden, som för skilda fall skola utgå. Med ett lagstadgande av denna innebörd kommer också hänsyn att tagas till den från en del håll mot de sakkunnigas förslag framställda anmärkningen, att detsammas genomförande skulle på det hela taget medföra en ökning av vägdistriktens förvaltningskostnader. Den nu ifrågasatta föreskriften står därjämte i bättre överensstämmelse med motsvarande stadganden i kommunallagarna.

Enligt departementsförslaget skola ledamot av vägstyrelse samt revisor vid resa för sammanträde eller förrättning i vägdistriktets angelägenhet åtnjuta rese- och traktamentsersättning jämlikt av vägstämman fastställda grunder, dock med högst vad som på grund av allmänna resereglementet utgår till vägingenjör, d. v. s. enligt klass II C i nämnda reglemente. Den föreslagna formuleringen ansluter sig till avfattningen av motsvarande bestämmelse i 146 § taxeringsförordningen, enligt vilket författningsrum av kommun valda ledamöter i vissa nämnder äga åtnjuta reseersättning med högst vad som på grund av allmänna resereglementet utgår till nämndeman. Samma skäl, som åberopats för att i fråga om dagarvode överlåta beslutanderätten inom viss gräns till vägstämma, gälla även med avseende å rese- och traktamentsersättning. Då enligt klass II C i resereglementet dagtraktamente utgår med 12 kronor, kommer i förevarande fall högsta tillåtna dagtraktamente att till beloppet sammanfalla med högsta tillåtna dagarvode. I överensstämmelse

med vad som gäller enligt kungörelsen den 29 augusti 1921 med vissa bestämmelser angående kommittéer, bör för dag, då dagarvode åtnjutes, självfallet icke få beräknas jämväl traktamentsersättning. Bestämmelsen om traktamentsersättning kommer alltså att få sin betydelse vid sådan resa, som måste försiggå å dag eller natt före eller efter sammanträdes- eller förrättningsdag. Det föreslagna stadgandet om ersättning vid resa för sammanträde eller förrättning i vägdistriktets angelägenhet bör tolkas så, att det medgiver ersättning för praktiskt taget alla resor i vägdistriktets ärenden. Att i lag närmare än som föreslagits angiva, i vilka fall ersättning må utgå, skulle med hänsyn till arten av vägstyrelsernas arbete stöta på stora svårigheter. Missbruk av den vägstyrelseledamöterna tillkommande vidsträckta rätten att mot ersättning företaga resor bör givetvis föranleda anmärkning såväl av revisorerna som vid den statliga räkenskapsgranskningen.

Med den åt departementsförslaget givna avfattningen, vilken lämnar öppet för vägstämma att vid fastställande av grunder för rese- och traktamentsersättning följa allmänna resereglementets bestämmelser, hava vissa av de mot de sakkunnigas förslag framställda detaljanmärkningarna blivit beaktade. Detta gäller t. ex. anmärkningen mot de sakkunnigas förslag att reseersättning skulle utgå allenast om resans längd överstege 5 kilometer, en anmärkning som icke torde sakna berättigande. Emellertid har med departementsförslaget ingalunda avsetts att anvisa allmänna resereglementets bestämmelser oförändrade såsom de i förevarande fall alltid lämpligaste. I flera avseenden torde inskränkande föreskrifter kunna ifrågasättas; jag vill i detta sammanhang särskilt fästa uppmärksamheten på vad de sakkunniga föreslagit om ersättning vid färd med egen automobil eller annat eget fortskaffningsmedel.

Departementsförslagets bestämmelser om årsarvode överensstämma, såsom förut nämnts, med de sakkunnigas förslag i denna del. Till skillnad från det i departementsförslagets första stycke använda uttrycket dagarvode har det av de sakkunniga föreslagna arvodet, avsett som årsarvode, jämväl erhållit denna benämning. Såsom en konsekvens härav har vidtagits sådan ändring i formuleringen, att sistnämnda arvode skall bestämmas för ett år i sänder och icke, såsom de sakkunniga föreslagit, för högst ett år i sänder. Såsom inhämtas av de över de sakkunnigas förslag avgivna yttrandena har från flera håll uttalats den meningen, att beslut om årsarvode bör avse längre tid än ett år eller att, såsom enligt kommunallagarna gäller, fastställelse icke skall erfordras, där beslutet innefattar allenast förnyande av dylikt för nästföregående år fattat, lagligen gällande beslut. Emellertid bör härvid framhållas, att medan t. ex. en kommunalnämndsordförandes arbetsbörda i allmänhet är tämligen konstant år från år, ett motsatt förhållande ofta gäller beträffande en vägstyrelseordförandes. Hans arbetsbörda är i högsta grad beroende på, huruvida och i vilken omfattning ny- eller ombyggnadsföretag inom distriktet pågå, och härutinnan växla förhållandena år från år. Årsarvodet bör nämligen avse ersättning jämväl för arbete, som hänför sig till sådana företag. Då det alltså är förenat med svårighet att för en längre tid be-

stämma ett i förhållande till arbetet skäligt arvode, bör enligt min mening beslut i arvodesfrågan fattas årligen och varje sådant beslut bliva föremål för underställning.

I anslutning till vad jag nu och jämväl inledningsvis anfört vill jag här beträffande särskilda arbetsdirektioner för vägbyggnadsföretag framhålla följande. Dylika direktioner, vilkas ledamöter för sitt arbete erhålla särskild ersättning i en eller annan form, förekomma för närvarande icke sällan. I allmänhet medför en sådan organisation onödiga kostnader. Jämväl må påpekas, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sitt utlåtande givit uttryck för den meningen, att genom en dylik organisation kontrollen av förvaltningskostnaderna försvåras. Endast i undantagsfall torde förhållandena vara sådana, att tillsättande av särskild arbetsdirektion är lämpligt och befogat. Till förhindrande av oskäligt hög ersättning till ledamöter av dylika direktioner i de särskilda fall, då sådana alltjämt ifrågakomma, torde i kungörelsen den 16 maj 1930 angående statsbidrag till allmänna vägars byggande m. m. böra intagas en bestämmelse av innehåll, att i kostnaden för i nämnda författning avsett arbete ersättning till arbetsdirektion må inräknas allenast under förutsättning att länsstyrelsen efter gjord framställning funnit sådan direktion behövlig och även i dylikt fall endast med belopp, som länsstyrelsen fastställt. Ett sådant stadgande torde för här avsett ändamål vara tillfyllest. Att i väglagen intaga bestämmelser om ersättning till arbetsdirektioner torde däremot icke vara nödigt eller i och för sig lämpligt.

Såsom av det förut sagda framgår, kommer enligt vad här avsetts årsarvode till ledamot av vägstyrelse i regel att innefatta ersättning jämväl för befattning med ny- eller ombyggnadsföretag. Gällande bestämmelser medgiva icke att arvode, i vad det utgör ersättning av sistnämnda art, lägges till grund för statsbidrag av underhållsmedel. Dessa bestämmelser föranleda alltså, att en uppdelning av arvodet i bokföringen äger rum på byggnads- och underhållskonton, en åtgärd som sålunda enligt vad jag förutsatt skulle komma att påkallas i ökad omfattning. Härav torde dock någon olägenhet icke behöva uppkomma, då det givetvis icke lärer erfordras någon fördelning efter detaljerat utförda beräkningar. Ett mera summariskt förfarande synes så mycket hellre vara befogat, som statsbidragen till byggnads- och till underhållsarbeten utgå efter procenttal, vilka, där de ej helt sammanfalla, föga skilja sig från varandra.

Det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statskontoret och riksräkenskapsverket framförda förslaget, att beslut om årsarvode skall underställas prövning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i stället för av länsstyrelsen, kan jag icke biträda. Visserligen skulle därigenom ernås, att fullt enhetliga normer tillämpades vid utmätande av årsarvoden, men en dylik enhetlighet skulle lätt kunna leda till schablonmässighet. Såsom på arvodets storlek inverkande omständigheter har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhållit väglängden, underhållskostnaden, fyrktalet samt vägarbetenas — i fråga om såväl byggnad som underhåll — utförande på entreprenad eller annorledes. Emellertid har häremot från flera håll anmärkts, att underhållskostnaden

icke lämpar sig som beräkningsgrund i förevarande hänseende. Överhuvudtaget torde man vid bestämmande av nu ifrågakomna arvoden icke kunna uteslutande taga hänsyn till vissa generellt angivna faktorer av det slag, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen avsett. För att i varje fall kunna utmäta ett väl avpassat arvode erfordras även kännedom om de särskilda lokala förhållandena. Länsstyrelsen, som utövar tillsyn över vägväsendet, besitter eller kan genom den hos styrelsen tjänstgörande vägingenjören lätt förskaffa sig en ganska god kännedom om den arbetsbörda, som åvilar de olika vägstyrelserna inom länet. Med hänsyn därjämte till länsstyrelsens kännedom om de lokala förhållandena i övrigt vill jag förorda, att prövningen av arvodesbeslut pålägges länsstyrelsen. Ett ytterligare skäl härför är att länsstyrelsen har motsvarande uppgift beträffande beslut om arvode åt ledamöter i kommunala styrelser, nämnder och beredningar.

På sina håll synes den föreslagna bestämmelsen angående länsstyrelsens prövningsrätt hava tolkats så, att länsstyrelsen skulle, såsom enligt kommunallagarna i motsvarande fall gäller, endast äga att antingen oförändrat fastställa eller ogilla vägstämmans beslut om arvode. Denna tolkning är emellertid felaktig. Förslaget avser att giva länsstyrelsen rätt att, eventuellt med frångående av vägstämmans beslut, fastställa arvodet till det belopp länsstyrelsen anser skäligt, varigenom ärendets återförvisning till vägstämma icke skulle behöva förekomma. En dylik vidsträckt befogenhet för länsstyrelsen måste anses väl motiverad med hänsyn tagen till att alldeles övervägande del av den utgift, varom här är fråga, bestrides med statsmedel. Emellertid torde man kunna räkna med att vägstämmornas beslut i de flesta fall skola bliva sådana, att de kunna av länsstyrelsen oförändrade fastställas. Redan möjligheten av korrigering är ägnad att vid besluts fattande öva en återhållande inverkan å vägstämman. Den föreslagna bestämmelsens avfattning ansluter sig till den formulering, som i kommunallagarna använts rörande sådana beslut av den kommunala representationen, som skola underställas Konungens prövning och fastställelse.

Vad slutligen angår ersättning för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter har, såsom svenska landskommunernas förbund föreslagit, till de sakkunnigas förslag fogats det tillägget, att ersättningen, i fall densamma bestämmes att utgå med visst belopp, icke må överstiga vad skäligt är med hänsyn till beräkneliga utgifter av nämnda art. Tillägget har gjorts för att bringa förslaget i denna del i överensstämmelse med motsvarande stadgande i kommunallagarna. Förslaget lämnar den möjligheten öppen, att ersättningen bestämmes att utgå efter de verkliga kostnaderna. Att på sätt från några håll föreslagits göra sistnämnda tillvägagångssätt obligatoriskt finner jag icke lämpligt.

De föreslagna lagbestämmelserna torde böra träda i kraft den 1 januari 1932. För att arvoden samt rese- och traktamentsersättning från och med nämnda tidpunkt i förekommande fall må kunna utgå enligt beslut, tillkomna med iakttagande av de nya bestämmelserna, bör stadgas skyldighet för vägstämma att under år 1931 fatta dylikt beslut om dagarvodes belopp

samt grunder för beräkning av rese- och traktamentsersättning ävensom föreskrift meddelas om bestämmelsernas tillämplighet jämväl å beslut, som vägstämma under år 1931 må komma att fatta om årsarvode.

Departementschefen uppläser härefter omförmälda inom departementet utarbetade förslag till *lag om tillägg till 54 § lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet* av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.

Bilaga.

Förslag
till
Lag

om tillägg till 54 § lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Härigenom förordnas, att till 54 § lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, vilket lagrum ändrats genom lag den 20 juni 1905 (nr 34 sid. 1), skola fogas ett femte, ett sjätte och ett sjunde stycke, så lydande:

Ledamot av vägstyrelse ävensom revisor äga för deltagande i sammanträde eller förrättning i väghållningsdistriktets angelägenhet ur vägkassan åtnjuta gottgörelse i form av dagarvode med belopp, som av vägstämman bestämmes. Arvodet må icke sättas högre än till tolv kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag. Vid resa för sammanträde eller förrättning, som nu sagts, utgår ur vägkassan enligt av vägstämman fastställda grunder tillika rese- och traktamentsersättning med högst vad som på grund av allmänna resereglementet utgår till vägingenjör. För dag, då dagarvode åtnjutes, må likväl ej beräknas traktamentsersättning.

Jämte gottgörelse, som avses i femte stycket, samt ersättning för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, som för väghållningsdistriktets räkning påkallas vid uppdragets fullgörande, må efter vägstämmans bestämmande för med uppdraget förenat besvär utgå årsarvode till sådan ledamot av vägstyrelsen, som utsetts till ordförande, sekreterare, räkenskapsförare, kassaförvaltare eller till innehavare av annan motsvarande befattning inom styrelsen, så ock till revisor. Arvodet skall till beloppet bestämmas för ett år i sänder och må icke överstiga vad på grund av göromålens omfattning och art kan anses skäligt, ej heller bestämmas med hänsyn till den inkomst av tjänst, yrke eller näring, som uppdragets innehavare genom dess fullgörande går förlustig. Ersättningen för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter må bestämmas att utgå med visst belopp för år, vilket belopp icke må överstiga vad skäligt är med hänsyn till beräkneliga utgifter av nämnda art.

För att vinna bindande kraft skall vägstämmas beslut angående arvode, varom i sjätte stycket förmäles, underställas Konungens befallningshavandes prövning och fastställelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1932. Vägstämma skall dock under år 1931 enligt denna lag bestämma dagarvodes belopp samt grunder för beräkning av rese- och traktamentsersättning. Fattar vägstämma under år 1931 beslut om årsarvode, skall i fråga om beslutet gälla vad i sjätte och sjunde styckena sägs.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 11 februari 1931.

Närvarande:

justitieråden CHRISTIANSSON,
EDELSTAM,
STENBECK,
regeringsrådet AFZELIUS.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 23 januari 1931, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om tillägg till 54 § lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Nils Teodor Ljunggren.

Lagrådet yttrade:

Bestämmelserna i det föreslagna femte stycket i paragrafen avse, bland annat, att tillförsäkra ledamot av vägstyrelse ävensom revisor gottgörelse i form av dagarvode för deltagande i sammanträde eller förrättning i väghållningsdistriktets angelägenhet. I fråga om arvodesbeloppet stadgas allenast, att detsamma icke må sättas högre än till tolv kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag. Efter ordalydelsen skulle beloppet således kunna bestämmas hur lågt som helst. Avsett är naturligtvis, att arvodet skall utgå med vad som kan anses skäligt, dock högst tolv kronor för dag; och kan rättelse vinnas genom besvär, därest arvodet blivit satt till oskäligt lågt belopp. Lagrådet hemställer förty, att gottgörelsen måtte förklaras skola utgå i form av dagarvode med skäligt belopp, som av vägstämman bestämmes med iakttagande av sagda begränsning.

Enligt det föreslagna sjunde stycket skall vägstämmas beslut angående årsarvode till ledamot av vägstyrelse eller till revisor för att vinna bindande kraft underställas Konungens befallningshavandes prövning och fastställelse. Bestämmelsen är formulerad i överensstämmelse med vad som enligt kommunallagarna gäller om beslut av beskaffenhet att skola underställas Konungen. (Se 79 § i 1930 års lag om kommunalstyrelse på landet.) Däremot avviker formuleringen från vad som i samma lagar är stadgat rörande beslut, som skola underställas länsstyrelsen, i det att

härutinnan gäller, att beslutet skall oförändrat fastställas eller ock ogillas. (Se 80 § nyssnämnda lag.) Av den formulering, som givits åt bestämmelsen, skulle enligt motiveringen (s. 24) följa rätt för länsstyrelsen att, eventuellt med frångående av vägstämmans beslut, fastställa arvodet till det belopp länsstyrelsen anser skäligt, varigenom ärendets återförvisning till vägstämman icke skulle behöva förekomma. Denna tolkning av bestämmelsen — vilken torde hava ansetts vinna stöd dels av det förhållandet, att Konungen exempelvis är oförhindrad att vid underställning av kommunalt beslut om upptagande av lån meddela tillstånd till lånets upptagande på andra villkor än som angivits i beslutet, dels ock av den omständigheten, att enligt kommunallagarna länsstyrelsen måste, på sätt ovan sagts, antingen oförändrat fastställa eller ogilla underställt beslut — kan dock ingalunda anses självklar; och efter vad motiveringen utvisar, har också hos vissa av de hörda myndigheterna den motsatta tolkningen gjort sig gällande. Till undvikande av missförstånd lärer alltså ett förtydligande av bestämmelsen vara erforderligt. Därvid är att beakta, hurusom av det föreslagna sjätte stycket framgår, att det ankommer på vägstämman att avgöra, om arvode överhuvud skall utgå. Där vägstämman icke fattar beslut om arvodes utbetalande, sker ej heller underställning av frågan. Av sjätte stycket måste således anses följa, att länsstyrelsen under inga förhållanden äger att höja ett beslutat arvode, som länsstyrelsen finner oskäligt lågt. På grund av det anförda hemställer lagrådet om den ändrade lydelsen av sjunde stycket, att vägstämmas beslut angående arvode, varom i sjätte stycket förmäles, skall för att vinna bindande kraft underställas Konungens befallningshavandes prövning, därvid Konungens befallningshavande, såframt det beslutade beloppet överstiger vad som kan anses skäligt, äger fastställa arvodet att utgå med visst lägre belopp.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 13 februari 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Jeppsson, lagrådets den 11 februari 1931 avgivna utlåtande över det den 23 januari 1931 till lagrådet remitterade förslaget till lag om tillägg till 54 § lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden:

Beträffande förslagets femte stycke har lagrådet framhållit, att enligt stadgandets ordalydelse beloppet av dagarvode skulle kunna bestämmas hur lågt som helst men naturligtvis avsetts, att arvodet skall utgå med vad som kan anses skäligt, dock högst tolv kronor för dag. Lagrådet har hemställt, att gottgörelsen måtte förklaras skola utgå i form av dagarvode med skäligt belopp, som av vägstämman bestämmes med iakttagande av sagda begränsning.

Mot ett dylikt förtydligande har jag intet att erinra.

I fråga om förslagets sjunde stycke har lagrådet, till undvikande av missförstånd beträffande Konungens befallningshavandes befogenhet vid prövning av vägstämmas beslut angående årsarvode, hemställt om den ändrade lydelsen av detta stycke, att vägstämmas beslut angående arvode, varom i sjätte stycket förmäles, skall för att vinna bindande kraft underställas Konungens befallningshavandes prövning, därvid Konungens befallningshavande, såframt det beslutade beloppet överstiger vad som kan anses skäligt, äger fastställa arvodet att utgå med visst lägre belopp.

Av skäl, som i lagrådets utlåtande närmare angivits, synes förslaget i denna del böra förtydligas på sätt lagrådet hemställt.

I enlighet med vad sålunda anförts hava ändringar i det till lagrådet remitterade förslaget vidtagits.

Föredraganden hemställer härefter, att omförmälda lagförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

F. Wessberg.

Stockholm, K. L. Beckmans Boktr., 1951.